

Respons

Iran: Samboerforhold

- Samboerforhold i Iran
- Årsaker til samboerforhold
- Myndighetenes syn på samboerforhold

Samboerforhold i Iran

Med samboerforhold og samboere menes i denne teksten mann og kvinne som har en kjærlighetsrelasjon og som bor sammen i et ekteskapslignende forhold.

Samboerforhold etter vestlig mønster er et nytt fenomen, og en av det moderne Irans mange realiteter innenfor en skjermet privat sfære. For få år siden var denne samlivsformen praktisk talt ukjent og nærmest utenkelig i det tradisjonsbundne iranske samfunnet. I de siste par årene har imidlertid både iranske og utenlandske medier offentliggjort at samboerskap praktiseres på diskre vis (Forti 2015; Iran Daily 2015; BBC 2014; Iran Times 2014).

Samboerforhold omtales i media som «hvitt ekteskap» (white marriage). Ifølge The Week (2014) skyldes dette at samboerforhold assosieres med vestlige verdier og praksis.

Det finnes ikke statistikk eller pålitelige estimater over antall samboere i Iran (Esfandiari 2014). Men det faktum at det omtales og diskuteres i iransk presse, samt uttalelser fra myndighetspersoner, tyder på at omfanget er betydelig og at et økende antall iranere i de siste par årene har valgt denne samlivsformen fremfor ekteskap (Oakford 2015; Los Angeles Times 2015; iransk jurist, møte i Teheran november 2015).

Samboerforhold skal først og fremst forekomme i de store byene, blant unge voksne fra middelklassen med universitetsutdanning og med økonomiske ressurser som gjør det mulig å etablere seg i egen bolig (Iran Daily 2015; The Week 2014; Zarbakhch 2013).¹

I en religiøs stat som Iran, hvor samlivsformer og seksuell praksis reguleres og begrenses av tradisjon og islamsk lov, er samboerforhold etter vestlig mønster ikke uten risiko (Al-Bawaba 2015; Forti 2015; Esfandiari 2014; The Week 2014). All seksuell praksis utenfor det offisielt registrerte ekteskapet eller det religiøst sanksjonerte midlertidige ekteskapet *sigheh* (for shia-

¹ Det er tradisjon i Iran at begge kjønn bor i foreldrehjemmet inntil de inngår ekteskap.

muslimer) er ifølge lovverket forbudt og straffbart (Islamic Penal Code, bok 2, kap. 1, art. 221). Noen samboerpar som har latt seg intervju (anonymt) i media, har opplyst at de av den grunn holder en lav profil og tar visse forholdsregler i hverdagen, som for eksempel å skifte bosted fra tid til annen og utad fremstå som ektepar. Noen holder samboerforholdet skjult for familien, mens andre har opplyst at de er samboende både med og uten samtykke fra familien (Forti 2015; Mostaghim & Parvini 2015; Esfandiari 2014; The Week 2014; Zarbakhch 2013).

En iransk jurist (møte i Teheran, november 2015) opplyste til Landinfo at det er en viss risiko for å bli straffeforfulgt for samboerskap hvis forholdet blir anmeldt. Hvis det skulle skje vil man imidlertid lett kunne unngå problemer eller straff ved å opplyse at man har inngått midlertidig ekteskap, eller har intensjon om å inngå et legitimt forhold. Ifølge juristen er dette relativt uproblematisk, noe som også er grunnen til at samboerskap blir stadig mer utbredt.

Årsaker til samboerforhold

Kildene som denne responsen bygger på, peker på flere mulige årsaker til at samboerforhold etter vestlig mønster har blitt etablert som samlivsform blant unge voksne i dagens Iran. Men uansett om det ligger økonomiske, politiske eller mer personlige årsaker bak, så viser praktisering av samboerforhold hvor mye holdninger og verdier blant unge iranere har endret seg i løpet av bare én generasjon (The Week 2014).

Flere kilder viser til at mange unge har fjernet seg fra de islamske verdiene som preget foreldregenerasjonen (som var unge under den islamske revolusjonen i 1979 og som opplevde Iran-Irak krigen i 1980-88). En globalisert verden, vestlig kulturell påvirkning gjennom bruk av sosiale medier og utenlandske TV-stasjoner, svekket religiøsitet og ønsker om mangfold og en mindre forpliktende livstil, har medvirket til holdningsendringer på tvers av tradisjon og religion (BBC 2014; Esfandiari 2014; Iran Times 2014).

Ifølge Forti (2015) kan samboerforhold sies å være uttrykk for den demografiske og sosiale revolusjonen som har preget det iranske samfunnet de siste 25 årene. Befolkningen har blitt sterkt urbanisert og det gjennomsnittlige utdanningsnivået på landsbasis har økt betraktelig for begge kjønn og uavhengig av sosioøkonomisk bakgrunn. Denne utviklingen har blitt fulgt av en nedgang i befolkningsveksten, reduksjon i antall barn pr. familie og en vesentlig økning i antallet skilsmisser.

Økonomi blir også pekt på som årsak til at samboerforhold fremstår som en attraktiv alternativ samlivsform. Tradisjonelle ekteskap, det å holde bryllup, betale brudepris (*mehrieh*) samt skaffe bolig og det som trengs av utstyr for å skape et hjem, er en betydelig økonomisk utgift for en generasjon som sliter med høy arbeidsløshet, boligmangel og generelt dårlige økonomiske forhold (Mostaghim & Parvini 2015; MacMillan 2014; Oakford 2015; BBC 2014; Esfandiari 2014).

Det kan også dreie seg om økende skepsis til ekteskapet som institusjon blant den unge voksne generasjonen. Mange kvinner er for eksempel bevisst det faktum at de har færre rettigheter og en generelt svakere rettsstilling i ekteskapet enn menn. De høye skilsmissetallene kan også være en grunn til skepsis. Omtrent hvert femte ekteskap i dagens Iran ender med skilsmisse. I hovedstaden Teheran er skilsmissetallene enda høyere (Reuters 2015; BBC 2014).

Respons Iran: Samboerforhold

Myndighetenes syn på samboerforhold

Det at tilsynelatende stadig flere unge iranere velger samboerforhold fremfor ekteskap har blitt møtt med sinne og fordømmelse fra Irans religiøse lederskap. Samboerforhold etter vestlig mønster ses på som syndig, som ødeleggende for familielivet og som undergraving av den islamske samfunnsmodellen (Forti 2015; Mostaghim & Parvini 2015; Esfandiari 2014; Iran Times 2014).

Det skjer samtidig med at myndighetene er foruroliget over samfunnsutviklingen med lav befolkningsvekst, økning i antallet unge ugifte i befolkningen, økning i gjennomsnittlig ekteskapsalder for begge kjønn og det høye antallet skilsmisser (Fort 2015; Iran Daily 2015; Zarbakhch 2013). I forsøk på å reversere denne utviklingen har myndighetene oppfordret befolkningen til å gifte seg tidlig og få flere barn, har redusert bevilgninger til familieplanlegging og pålagt par som ønsker å skilles etter overenskomst obligatorisk mekling før skilsmisse innvilges (Forti 2015; Oakford 2015).

Da det ble offentlig kjent at samboerskap praktiseres i Iran, publiserte kontoret til øverste leder ayatollah Khamenei en offisiell fordømmelse og advarsel om at politi og rettsvesen kunne komme til å ta affære (Al-Bawaba 2015; The Week 2014). Gjennom sin offisielle talsmann uttalte øverste leder at det kunne bli nødvendig å gripe inn mot unge mennesker som bodde sammen, og at samboerforhold var skammelig og samfunnsskadelig (Forti 2015; Los Angeles Times 2015). Og i april 2015 ble kvinnemagasinet Zanan-e Emrouz (Today's Women) stoppet på ubestemt tid av rettsvesenet etter at magasinet hadde publisert artikler om samboerforhold og årsakene til det (Forti 2015; Reuters 2015). Begrunnelsen for stengningen skal ifølge domstolen ha vært at magasinet i sine artikler oppmuntret og forsvarte samboerforhold, noe redaktøren benektet (Al-Bawaba 2015; Al-Monitor 2015; Los Angeles Times 2015; Oakford 2015).

Flere kilder har imidlertid hevdet at myndighetenes advarsler og trusler neppe vil ha så stor praktisk betydning. Det blir pekt på at dagens iranske befolkning, hvor omtrent 60 prosent er under 30 år, i liten grad reflekterer offisiell ideologi og foreskrevne levemåte og lovverk i sitt dagligliv innenfor den private sfære. Svært mange iranere av begge kjønn viser i praksis at de er mer uavhengige og selvstendige enn sin foreldregenerasjon, de er velutdannet, ønsker seg modernitet fremfor sosial konservatisme og vil selv bestemme hvordan de skal leve sine liv (Forti 2015; Iran Daily 2015; BBC 2014; Esfandiari 2014; Iran Times 2014).

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Respons Iran: Samboerforhold

Referanser

Skriftlige kilder

- Al-Bawaba (2015, 20. mai). Cohabiting not just a Western trend – «white marriages» may be rising in Iran. *Al-Bawaba*. Tilgjengelig fra <http://www.albawaba.com/loop/cohabiting-not-just-western-trend-%E2%80%94-white-marriages-may-be-rising-iran-696734> [lastet ned 18. januar 2016]
- BBC (2014, 10. desember). Can Iran «control» its cohabiting couples? *BBC*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-30391593> [lastet ned 19. januar 2016]
- Esfandiari, G. (2014, 6. desember). Rise In Cohabitation Has Iran Officials Railing Against «White Marriage». *Radio Free Europe/Radio Liberty*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/iran-marriage-society-lifestyle/26728820.html> [lastet ned 28. januar 2016]
- Forti, M. (2015, 23. juli). Iran. The Silent Revolution That (still) Frightens Power. *Reset Doc*. Tilgjengelig fra <http://www.resetdoc.org/story/00000022573> [lastet ned 19. januar 2016]
- Iran Daily (2015, 23. august). Rising marriage age worrisome. *Iran Daily*. Tilgjengelig fra <http://www.iran-daily.com/News/125168.html> [lastet ned 21. januar 2016]
- Iran Times (2014, 12. desember). Cohabitation believed thriving in Iran. *Iran Times*. Tilgjengelig fra <http://iran-times.com/cohabitation-believed-thriving-in-iran/> [lastet ned 27. januar 2016]
- MacMillan, A. (2014, 26. august). Rigid Customs In Iran Are Pushing Divorce Rates Higher. *Business Insider*. Tilgjengelig fra <http://www.businessinsider.com/rigid-customs-in-iran-are-pushing-divorce-rates-higher-2014-8?IR=T> [lastet ned 19. januar 2016]
- Al-Monitor, (2015, 18. mai). Iran women’s magazine forced to close. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/05/iran-womens-magazine-zanan-emrooz-suspended.html> [lastet ned 18. februar 2016]
- Mostaghim, R. & Parvini, S. (2015, 29. mai). «White marriage» a growing trend for young couples in Iran. *Los Angeles Times*. Tilgjengelig fra <http://www.latimes.com/world/middleeast/la-fg-iran-white-marriage-20150529-story.html> [lastet ned 18. januar 2016]
- Oakford, S. (2015, 29. april). Iran Banned a magazine for Reporting on Unwed Couples That Live Together. *Vice News*. Tilgjengelig fra <https://news.vice.com/article/iran-banned-a-magazine-for-reporting-on-unwed-couples-that-live-together> [lastet ned 18. januar 2016]
- [Penal Code] (2013). *The Penal Code of the Islamic Republic of Iran*. Tilgjengelig via Iran Human Rights Documentation Center <http://www.iranhrdc.org/english/human-rights-documents/iranian-codes/1000000455-english-translation-of-books-1-and-2-of-the-new-islamic-penal-code.html#44> [lastet ned 17. februar 2016]
- Reuters (2015, 27. april). Iran bans magazine after «white marriage» special. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <http://www.theguardian.com/world/2015/apr/27/iran-bans-magazine-white-marriage-unmarried-couples-cohabiting> [lastet ned 18. januar 2016]
- The Week (2015, 10. desember). «White marriage»: Iran’s cohabiting couples defy Sharia law. *The Week*. Tilgjengelig fra <http://www.theweek.co.uk/middle-east/61738/white-marriages-irans-cohabiting-couples-defy-sharia-law> [lastet ned 19. januar 2016]
- Zarbakhch, Z. (2013, 11. februar). Living out of wedlock in Iran. *Deutsche Welle*. Tilgjengelig fra <http://www.dw.com/en/living-out-of-wedlock-in-iran/a-16588631> [lastet ned 19. januar 2016]

Muntlige kilde

- Iransk jurist. Intervju i Teheran, november 2015.

Respons Iran: Samboerforhold

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.